

ULU ÖNDƏR HEYDƏR ƏLİYEV AZƏRBAYCAN MƏDƏNİYYƏTİNİN HAMİSİ KİMİ

Rasim Süleymanov

*BDU, Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi kafedrasının dosenti,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru*

Azərbaycan elmini, mədəniyyətini və ədəbiyyatını dərinlən bilən, böyük məhəbbətlə sevən, onu uca tutan və yüksək qiymətləndirən Ulu Öndər Heydər Əliyev nitqlərinin birində deyir: “Azərbaycan xalqının qədim mədəniyyətinin, elmi təfəkkürünün kökləri onun tarixinin dərinliklərinə gedib çıxır. Bir çox əsrlər boyu Azərbaycan xalqı Şərq ədəbiyyatı və incəsənətinin, müxtəlif dövrlərin fəlsəfə və elminin ən yüksək nailiyyətlərini özündə təcəssüm etdirən zəngin, çoxcəhətli və orijinal mədəniyyət yaratmışdır. Ən qədim zamanlardan burada təbabət, astronomiya, riyaziyyat, coğrafiya, tarix, fəlsəfə, ədəbiyyat, musiqi mədəniyyəti və dekorativ sənət, bədi sənətlər inkişaf etmiş, gözəl memarlıq tikililəri yaradılmışdır”.

Heydər Əliyev hesab edirdi ki, milləti dünya xalqları içərisində fərqləndirən başlıca xüsusiyyət onun mədəniyyətidir. Yüksək mədəniyyətə malik olan xalq daim inkişaf edir və irəli gedir.

1996-cı ildə Ulu Öndər Tbilisi Nəbatat Bağında Fətəli xan Xoyskinin abidəsinin açılış mərasimindəki nitqində xüsusi olaraq vurğulamışdır: “Biz indi, bu dəqiqələrdə Gürcüstanın Tbilisi şəhərində, təbiətin gürcü xalqına bəxş etdiyi ən gözəl guşələrdən birindəyik. Böyük iftixar, məhəbbət hissi ilə qeyd edirəm ki, bu gözəl guşələrdən birində Azərbaycanın böyük övladları, böyük şəxsiyyətləri əbədiyyətə qovuşublar, əbədi uyuyurlar. Azərbaycan xalqının böyük oğlu, mütəfəkkir insan, yazıçı, şair, alim, filosof, dövlət xadimi Mirzə Fətəli Axundovun məzarı buradadır. Onun övladlarının, qohum-əqrəbalarının məzarları buradadır... Biz Azərbaycan xalqının görkəmli oğlu Mirzə Şəfi Vazehin qəbri önündəyik. Azərbaycan xalqının elminin, mədəniyyətinin inkişafında Mirzə Şəfi Vazehin böyük xidmətləri olmuşdur. O, öz yaradıcılığı, fəaliyyəti ilə tarixdə böyük iz qoymuşdur. Biz onun məzarı qarşısındaıy. Mən onun ruhu qarşısında baş əyirəm və ona Allahdan rəhmət diləyirəm. Biz Azərbaycanın görkəmli oğlu, böyük dövlət xadimi, ictimai-siyasi xadim Fətəli xan Xoyskinin məzarı önündəyik. Fətəli xan Xoyskinin xatirəsini əbədiləşdirmək üçün məzarı üzərində onun büstünü gürcü qardaşlarımızla birlikdə təntənəli surətdə açdıq”.

1997-ci ildə Xalq şairi Səməd Vurğunun ev-muzeyində çıxış edərkən dahi Heydər Əliyev xüsusi olaraq vurğulayırdı: “Biz bu gün Vaqifin şəkil-

lərini, heykəlini götürürük. Amma həqiqətdə Vaqifin fotosəkli olmayıbdır. Vaqifin şəklini də Səməd Vurğun və Vaqif rolunu oynayan böyük sənətkarımız, aktyorumuz Ələsgər Ələkbərov və Azərbaycan Dövlət Dram Teatrı yaratmışdır.

Görürsünüz, Səməd Vurğun bir əsərdə bizim milli mədəniyyətimizə, ədəbiyyatımıza, mənəviyyatımıza aid nə qədər böyük məsələləri həll edibdir. Səməd Vurğun xalqımıza nə qədər böyük xidmətlər göstərmişdir. Biz də Səməd Vurğunun yolu ilə gedərək Vaqifin adını əbədləşdirməyə çalışırıq, onun ölümündən 200 il sonra Şuşada, Cıdır düzündə Vaqifin qəbri üzərində böyük məqbərə yaratdıq. Həmin məqbərədə Səməd Vurğun, Azərbaycan teatrı və Ələsgər Ələkbərov tərəfindən yaradılmış Vaqif surətinin heykəlini qoyduq.

Səməd Vurğunun digər dram əsərləri də yüksək qiymətə layiqdir. “Fərhad və Şirin” də, “Xanlar” da, “İnsan” da Azərbaycan ədəbiyyatına, şeirinə, teatrına böyük töhfələrdir. Onlar əbədi yaşayacaqlar.

Burada Heydər Əliyev özünəməxsus tərzdə, demişdir: “Vaqif” əsərinin xüsusiyyəti, şübhəsiz ki, birinci növbədə bu əsərin Azərbaycan xalqının tarixinin müəyyən bir hissəsini əks etdirməkdən ibarətdir. O, eyni zamanda, dərin fəlsəfi fikirləri əks etdirən bir əsərdir, hər bir azərbaycanlının ürəyinə yatan, onu sevindirən şeir misralarıdır”. XX əsrdə heç bir ədəbiyyatşünas və tarixçi tərəfindən yada salınmayan bu fikirlər də ulu öndərə məxsusdur: “Xatırlayın, 1937-ci ilədək – “Vaqif” əsəri yaranana qədər Azərbaycanda Vaqif adı daşıyan adam ya olmayıb, ya da çox az olubdur. Bəlkə də heç kəs buna fikir verməyibdir. Bəlkə də hamı güman edir ki, Azərbaycanda geniş yayılmış Vaqif adı elə dövrü-qədimdəndir. Amma “Vaqif” əsəri meydana çıxandan sonra insanlar Vaqifi, yəni Səməd Vurğunun yaratdığı Vaqif obrazını o qədər sevdi ki, həddindən çox ailə yeni doğulan övladlarına Vaqif adı verdi”.

Dahi Heydər Əliyevin Səməd Vurğunun ev-muzeyinin “Qonaqlar Kitabı”na yazılmış ürək sözləri təqdirəlayiqdir:

“Bu gün böyük şair Səməd Vurğunun 90 illik yubileyini qeyd edərkən, 1975-ci ilin oktyabr ayını xatırlayıram. O günlər ölməz Səməd Vurğunun ev-muzeyinin təntənəli açılışı oldu. Ötən illər muzey Səməd Vurğunun həyat və yaradıcılığını təbliğ etmək üçün çox iş görüb, xalqımızın, mədəniyyətimizin inkişafına böyük xidmətlər göstərmişdir. Əminəm ki, Səməd Vurğunun ədəbi irsi daim yaşayacaq, muzey ölkəmizin görkəmli mədəniyyət ocağı kimi o şərəfli işə bundan sonra da xidmət edəcəkdir”.

Xatırlatmaq lazımdır ki, Heydər Əliyev hələ sovet dövründə Azərbaycana rəhbərliyi zamanı milli-mənəvi dəyərlərimizin dirçəlişi, mədəniyyətin yüksəlişi istiqamətində də mühüm addımlar atmış, bütün maneələri dəf edərək müstəqil düşüncəyə yol açmışdır. Bunun nəticəsi idi ki, o dövrdə Azərbaycanda elm, təhsil, mədəniyyət, incəsənət, ədəbiyyat sürətlə inkişaf etmiş, milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasının prioritetliyi təmin olunmuşdur.

Müstəqillik dövrünün ilk mərhələsində respublikamızın ictimai-siyasi həyatında baş verən mühüm, önəmli proseslər, iqtisadiyyatımızın inkişafı istiqamətində aparılan islahatlar, xarici siyasətlə bağlı görülən təxirəsalınmaz tədbirlər Ulu Öndər Heydər Əliyevin elm, təhsil, ədəbiyyat və mədəniyyət sahələrindəki misilsiz fəaliyyəti ilə şərtlənir.

Müstəqillik dövrünün ilk mərhələsində respublikamızın ictimai-siyasi həyatında baş verən mühüm, önəmli proseslər, iqtisadiyyatımızın inkişafı istiqamətində aparılan islahatlar, xarici siyasətlə bağlı görülən təxirəsalınmaz tədbirlər Ulu Öndər Heydər Əliyevin elm, təhsil, ədəbiyyat və mədəniyyət sahələrindəki misilsiz fəaliyyəti ilə şərtlənir.